

KLASA I
PLAN NAUCZANIA GEOGRAFII – POZIOM PODSTAWOWY

Lp.	Temat	Liczba godzin
1	Geografia jako nauka	1
2	Źródła informacji geograficznej	1
3	Mapa jako obraz Ziemi	1
4	Korzystamy z mapy	1
5	Sprawdzenie wiadomości z działu Obraz Ziemi Test sprawdzający (dlanauczyciela.pl)	1
6	Wszechświat i Ziemia	1
7	Ruch obiegowy Ziemi	1
8	Ruch obrotowy Ziemi	1
9	Sprawdzenie wiadomości z działu Ziemia we wszechświecie Test sprawdzający (dlanauczyciela.pl)	1
10	Temperatura powietrza	1
11	Ciśnienie atmosferyczne	1
12	Opady atmosferyczne	1
13	Prognozowanie pogody	1
14	Klimaty na kuli ziemskiej	1
15	Klimaty na kuli ziemskiej	1
16	Sprawdzenie wiadomości z działu Atmosfera Test sprawdzający (dlanauczyciela.pl)	1
17-18	Zasoby wodne Ziemi. Wszechocean	2
19	Wody powierzchniowe	1
20	Lodowce górskie i lądolody	1
21	Sprawdzenie wiadomości z działu Hydrosfera. Test sprawdzający.	1
22	Budowa wnętrza Ziemi. Skąły	1
23	Tektonika płyt litosfery	1
24	Plutonizm, wulkanizm i trzęsienia ziemi	1
25	Sprawdzenie wiadomości z działu Litosfera. Procesy wewnętrzne Test sprawdzający (dlanauczyciela.pl)	1
26	Wietrzenie. Procesy krasowe	1
27	Rzeźbotwórcza działalność rzek	1
28	Rzeźbotwórcza działalność lodowców górskich i lądolodów	1
29	Rzeźbotwórcza działalność morza	1
30	Rzeźbotwórcza działalność wiatru	1
31	Sprawdzenie wiadomości z działu Litosfera. Procesy zewnętrzne Test sprawdzający (dlanauczyciela.pl)	1
32-33	Gleby na kuli ziemskiej	2
34	Szata roślinna na Ziemi	1
RAZEM		34

SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ EDUKACYJNYCH UCZNIÓW.

I okres					
Sprawdzian z atmosfery	Poprawa sprawdzianu z	Kartkówka z hydrosfery	Zadanie domowe	Odp/akt W=1	Zadanie dodatkowe

W=3	atmosfery W=4	W=2	W=2		W=4
Ocena obowiązkowa		Ocena obowiązkowa	Ocena obowiązkowa		

II okres					
Sprawdzian z litosfery W=3	Poprawa sprawdzianu z litosfery W=4	Kartkówka z procesów krasowych W=2	Zadanie domowe W=2	Odp/akt W=1	Zadanie dodatkowe W=4
Ocena obowiązkowa		Ocena obowiązkowa	Ocena obowiązkowa		

WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO OTRZYMANIA PRZEZ UCZNIĄ POSZCZEGÓLNYCH ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN KLASYFIKACYJNYCH Z ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH, WYNIKAJĄCYCH Z REALIZOWANEGO PROGRAMU NAUCZANIA.

Konieczne (ocena dopuszczająca)	Podstawowe (ocena dostateczna)	Rozszerzające (ocena dobra)	Dopelniające (ocena bardzo dobra)
2	3	4	5
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> dokonyuje podziału nauk geograficznych na dyscypliny, wymienia źródła informacji geograficznej, wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa</i>, <i>skala</i>, wymienia elementy mapy, wymienia rodzaje map, omawia i czyta legendę mapy, rozpoznaje rodzaje map w atlasie, rozpoznaje i rozróżnia rodzaje skal, opisuje na podstawie mapy turystycznej dowolny obszar. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje przedmiot i cele badań geograficznych, wymienia źródła informacji potrzebne do charakterystyki własnego regionu, wymienia funkcje GIS, klasyfikuje mapy ze względu na skalę oraz ze względu na treść, porównuje i szereguje skale, wymienia najczęściej stosowane metody prezentowania informacji na mapach, rozdziela formy terenu na mapie na podstawie układu poziomic, podaje przykłady zastosowania map topograficznych, posługuje się mapą hipsometryczną, odnajduje na mapie obiekty geograficzne przedstawione na fotografii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa miejsce geografii wśród innych nauk, omawia przydatność i możliwości wykorzystania źródeł informacji geograficznej, interpretuje dane liczbowe przedstawione w tabelach, na wykresach i diagramach, przedstawia przykłady zastosowania różnych rodzajów map, stosuje różne rodzaje skal i je przekształca, posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie, rozdziela ilościowe i jakościowe metody przedstawiania informacji geograficznej, podaje przykłady zastosowania różnego rodzaju map, wskazuje różnice w sposobie przedstawiania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje interdyscyplinarne charakter nauki geograficznej, wymienia przykłady informacji pozyskiwanych na podstawie obserwacji i pomiarów prowadzonych w terenie, porównuje metody jakościowe i ilościowe prezentacji informacji geograficznej, interpretuje zdjęcia satelitarne, czyta i interpretuje treści różnych

		<p>rzeźby terenu na mapach topograficznej i ogólnogeograficznej,</p> <ul style="list-style-type: none"> określa współrzędne geograficzne na mapie. 	<p>rodzajów map,</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje działania systemu nawigacji satelitarnej GPS.
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> posługuje się terminami: <i>gwiazda, planeta, księżyc, planetoida, meteoroid, kometa</i>, wymienia ciała niebieskie tworzące Układ Słoneczny, wymienia kolejno nazwy planet Układu Słonecznego, wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ruch obiegowy, wysokość górowania Słońca, noc polarna, dzień polarny</i>, podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi, wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje na mapie świata ich granice, posługuje się terminami: <i>ruchobrotowy, czas uniwersalny, czasstrefowy</i>, wymienia cechy ruchu obrotowego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje i porównuje planety Układu Słonecznego, w tym Ziemię, podaje przyczyny zmian oświetlenia Ziemi w ciągu roku, podaje przyczyny zmian długości dnia i nocy w różnych szerokościach geograficznych, wymienia skutki ruchu obrotowego Ziemi, wymienia rodzaje czasów na Ziemi, wyjaśnia, czym są czas uniwersalny i czas strefowy. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje ciała niebieskie: planety karłowate, księżyce, planetoidy, meteoroidy, komety, rozpoznaje ciała niebieskie na zdjęciach i mapach kosmosu, podaje cechy Ziemi odróżniające ją od innych planet Układu Słonecznego, przedstawia następstwa ruchu obiegowego Ziemi, opisuje poszczególne strefy oświetlenia Ziemi, wyjaśnia przyczyny zróżnicowania czasu na Ziemi, analizuje mapę stref czasowych na Ziemi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia teorie pochodzenia i budowy wszechświata, rozpoznaje wybrane gwiazdozbiory nieba północnego, omawia powstawanie Układu Słonecznego, porównuje cechy budowy planet grupy ziemskiej oraz planet olbrzymów, wyjaśnia przyczyny zmian oświetlenia Ziemi w ciągu roku, przedstawia dowody na ruch obrotowy Ziemi, podaje przykłady oddziaływania siły Coriolisa i jego skutki w środowisku przyrodniczym, oblicza czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych.
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza, odczytuje z mapy klimatycznej temperaturę powietrza na Ziemi, wyjaśnia znaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza, opisuje na podstawie map rozkład temperatury powietrza na Ziemi w styczniu i w lipcu, wskazuje na mapie obszary, w których zaznacza się 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje rozkład temperatury w lipcu i w styczniu na półkuli północnej i półkuli południowej, oblicza średnią roczną temperaturę powietrza w danej stacji klimatycznej, wykazuje zależność 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny nierównomiernego rozkładu temperatury powietrza na Ziemi, omawia na podstawie

<p>terminów: <i>ciśnienie atmosferyczne</i>, <i>wyż baryczny</i>, <i>niż baryczny</i>,</p> <ul style="list-style-type: none"> • odczytuje z mapy klimatycznej wartości ciśnienia atmosferycznego, • wskazuje na mapie ciśnienia atmosferycznego rozmieszczenie stałych wyżów barycznych i niżów barycznych na Ziemi, • wyjaśnia znaczenie terminu <i>kondensacja pary wodnej</i>, • wymienia przyczyny występowania opadów na Ziemi, • wymienia i wskazuje na mapie obszary o najmniejszych i największych rocznych sumach opadów na Ziemi, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pogoda</i>, <i>prognoza pogody</i>, • wymienia elementy pogody, • ustala warunki pogodowe na podstawie mapy synoptycznej, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>klimat</i>, <i>strefa klimatyczna</i>, • wskazuje na mapie strefy klimatyczne na Ziemi, • opisuje na podstawie map tematycznych dowolną strefę klimatyczną na Ziemi. 	<p>wpływ prądów morskich i wysokości bezwzględnych na temperaturę powietrza,</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje na podstawie map rozkład ciśnienia atmosferycznego na Ziemi w styczniu i w lipcu, • wyjaśnia przyczyny ruchu powietrza, • wskazuje na mapie obszary objęte cyrkulacją pasatową, • wymienia czynniki wpływające na rozkład opadów atmosferycznych, • opisuje na podstawie mapy zróżnicowanie opadów na Ziemi, • wymienia sposoby pozyskiwania danych meteorologicznych, • charakteryzuje pogodę panującą na wybranym obszarze na podstawie mapy synoptycznej, • podaje różnicę między pogodą a klimatem. 	<p>ciśnienia atmosferycznego od temperatury powietrza,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia mechanizm powstawania układów barycznych na podstawie schematu, • przedstawia warunki niezbędne do powstania opadu atmosferycznego, • wyjaśnia na podstawie map tematycznych wpływ prądów morskich na wielkość opadów atmosferycznych na Ziemi, • podaje przykłady obszarów, na których występują zmienne warunki pogodowe w ciągu całego roku, • porównuje uproszczoną mapę pogody z mapą synoptyczną, • omawia czynniki klimatotwórcze, • opisuje na podstawie klimatogramów i mapy stref klimatycznych typy klimatów, • wykazuje różnicę między klimatem morskim i kontynentalnym. 	<p>klimatogramu roczny przebieg temperatury powietrza we własnym regionie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania ciśnienia atmosferycznego na Ziemi, • opisuje na podstawie schematu globalną cyrkulację atmosfery, • omawia na podstawie klimatogramu rozkład opadów atmosferycznych w ciągu roku we własnym regionie, • przedstawia na podstawie mapy synoptycznej i zdjęć satelitarnych prognozę pogody dla danego obszaru, • uzasadnia znaczenie prognozowania pogody w działalności człowieka na podstawie dostępnych źródeł informacji, • charakteryzuje i porównuje strefy klimatyczne i typy klimatów na Ziemi oraz uzasadnia ich zasięgi, • opisuje cechy klimatu lokalnego w
---	---	--	---

			miejscu zamieszkania.
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>hydrosfera</i>, • podaje charakterystyczne cechy hydrosfery, • przedstawia podział wszechoceanu na mapie świata, • wskazuje na mapie wybrane morza i zatoki oraz podaje ich nazwy, • odczytuje z mapy zasolenie powierzchniowej warstwy wód oceanicznych, • wymienia rodzaje prądów morskich, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rzeka, dorzecze, system rzeczny, zlewisko</i>, • wymienia rodzaje rzek, • wskazuje na mapie świata przykładowe rzeki główne, systemy rzeczne i zlewiska, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>lodowiec górski, lądolód, granica wiecznego śniegu</i>. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje cechy fizykochemiczne wód morskich, • wyjaśnia, czym są prądy morskie, • przedstawia rozkład prądów morskich na świecie na podstawie mapy, • opisuje na podstawie schematu system rzeczny wraz z dorzeczem, • charakteryzuje na podstawie mapy sieć rzeczna na poszczególnych kontynentach, • wyjaśnia różnicę między lodowcem górskim i lądolodem, • wymienia części składowe lodowca górskiego, • wskazuje na mapie świata obszary występowania lodowców górskich i lądolodów. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje rodzaje i wielkość zasobów wodnych na Ziemi, • podaje przyczyny zróżnicowania zasolenia wód morskich, • omawia problem zanieczyszczenia wód morskich, • uzasadnia zależność gęstości sieci rzecznej na Ziemi od warunków klimatycznych, • przedstawia sposoby zasilania najdłuższych rzek Europy, Azji, Afryki i Ameryki Północnej i Ameryki Południowej, • opisuje warunki powstawania lodowców, • omawia wpływ zaniku pokrywy lodowej na życie zwierząt w Arktyce. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje rodzaj i wielkość zasobów we własnym regionie, • objaśnia mechanizm powstawania i układ powierzchniowych prądów morskich, • omawia na wybranym przykładzie ze świata znaczenie przyrodnicze i gospodarcze wielkich rzek, • wyjaśnia przyczyny występowania granicy wiecznego śniegu na różnej wysokości, • omawia etapy powstawania lodowca górskiego.
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>litosfera, skorupa ziemska</i>, • wymienia warstwy Ziemi, • wymienia główne minerały budujące skorupę ziemską, • wymienia podstawowe rodzaje skał występujących na Ziemi, • wyjaśnia, czym są procesy endogeniczne i je klasyfikuje, • wskazuje na mapie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy budowy wnętrza Ziemi, • wymienia powierzchnie nieciągłości we wnętrzu Ziemi, • opisuje warunki powstawania różnych rodzajów skał, • podaje przykłady skał o różnej genezie, • omawia podstawowe założenia teorii tektoniki płyt litosfery, • odróżnia ruchy górotwórcze od ruchów epejrogenicznych, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje właściwości fizyczne poszczególnych warstw Ziemi, • wyjaśnia różnice między skorupą oceaniczną a skorupą kontynentalną, • charakteryzuje wybrane skały o różnej genezie, • rozpoznaje wybrane skały, • omawia przyczyny przemieszczania się płyt litosfery, • wskazuje na mapie świata przykłady gór powstałych w wyniku kolizji płyt litosfery, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje zmiany temperatury, ciśnienia i gęstości zachodzące we wnętrzu Ziemi wraz ze wzrostem głębokości, • omawia zastosowanie skał w gospodarce, • rozróżnia góry fałdowe, góry zrębowe i góry

<p>największe płyty litosfery i ich granice,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plutonizm, wulkanizm, trzęsienia Ziemi</i>, • omawia budowę stożka wulkanicznego na podstawie schematu, • podaje na podstawie źródeł informacji przykłady wybranych trzęsień ziemi występujących na świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie obszary występowania ruchów epejrogenicznych, • wymienia produkty wulkaniczne, • wyjaśnia różnicę między magmą i lawą, • wskazuje na mapie obszary sejsmiczne i asejsmiczne. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny ruchów epejrogenicznych, • charakteryzuje formy powstałe wskutek plutonizmu, • opisuje rodzaje wulkanów ze względu na przebieg erupcji i rodzaj wydobywających się produktów wulkanicznych, • wskazuje na mapie ważniejsze wulkany i określa ich położenie w stosunku do granic płyt litosfery, • opisuje przyczyny i przebieg trzęsienia ziemi. 	<p>wulkaniczne,</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje na podstawie schematu powstawanie gór w wyniku kolizji płyt litosfery, • podaje przykłady świadczące o ruchach pionowych na łądach, • wyjaśnia wpływ ruchu płyt litosfery na genezę procesów endogenicznych, • wykazuje zależność między ruchami płyt litosfery a występowaniem wulkanów i trzęsień Ziemi.
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje procesy egzogeniczne kształtujące powierzchnię Ziemi, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wietrzenie, zwietrzelina</i>, • wyróżnia rodzaje wietrzenia, • wyjaśnia znaczenie terminu <i>kras</i>, • wymienia skały, które są rozpuszczane przez wodę, • wymienia podstawowe formy krasowe, • wymienia rodzaje erozji rzecznej, • wymienia typy ujść rzecznych, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>lodowiec górski, łądolód</i>, • wymienia rodzaje moren, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>abrazja, klif, plaża, mierzeja</i>, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki rzeźbotwórcze, • podaje czynniki wpływające na intensywność wietrzenia na kuli ziemskiej, • omawia warunki, w jakich zachodzą procesy krasowe, • odróżnia formy krasu powierzchniowego i krasu podziemnego, • rozróżnia erozję wgłębną, erozję wsteczną i erozję boczną, • porównuje na podstawie infografiki cechy rzeki w biegu górnym, środkowym i dolnym, • wskazuje na mapie największe delty i ujścia lejkowate, • wymienia formy rzeźby terenu powstałe wskutek rzeźbotwórczej działalności lodowców, • omawia proces powstawania różnych typów moren, • rozróżnia na podstawie fotografii formy rzeźby terenu powstałe wskutek 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje procesy zewnętrzne modelujące powierzchnię Ziemi (erozja, transport, akumulacja), • wyjaśnia, na czym polega wietrzenie fizyczne, wietrzenie chemiczne i wietrzenie biologiczne, • przedstawia czynniki wpływające na przebieg zjawisk krasowych, • wskazuje na mapie znane na świecie, w Europie i w Polsce obszary krasowe, • wyjaśnia, na czym polega rzeźbotwórcza działalność rzek, • rozpoznaje na rysunkach i fotografiach formy powstałe w wyniku rzeźbotwórczej działalności rzek, • charakteryzuje typy ujść rzecznych na podstawie schematu, • dokonuje podziału form rzeźby polodowcowej na formy erozyjne i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia różnice między wietrzeniem mrozowym a wietrzeniem termicznym, • omawia genezę wybranych form krasowych powierzchniowych i podziemnych, • opisuje przebieg oraz skutki erozji, transportu i akumulacji w różnych odcinkach biegu rzeki, • analizuje na podstawie schematu etapy powstawania meandrów, • opisuje niszczącą, transportową i akumulacyjną działalność

<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki kształtujące wybrzeża morskie, podaje czynnik wpływający na siłę transportową wiatru, wymienia rodzaje wydm, wymienia rodzaje pustyni, podaje nazwy największych pustyni na Ziemi i wskazuje je na mapie. 	<p>działalności lodowców górskich i lądolodów,</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady niszczącej i budującej działalności morza, rozdziela typy wybrzeży na podstawie map i fotografii, wymienia formy terenu powstałe w wyniku rzeźbotwórczej działalności wiatru, wyjaśnia na podstawie ilustracji różnice między wydumą paraboliczną a barchanem. 	<p>akumulacyjne,</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje formy rzeźby terenu powstałe wskutek działalności lodowców górskich i lądolodów, charakteryzuje formy rzeźby terenu powstałe wskutek rzeźbotwórczej działalności morza (klif, mierzeja) na podstawie schematu i zdjęć, omawia czynniki warunkujące procesy eoliczne, omawia warunki powstawania różnego rodzaju wydm. 	<p>lodowca górskiego i lądolodu,</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje typy wybrzeży morskich, podaje ich podobieństwa i różnice, opisuje niszczącą, transportującą i budującą działalność wiatru, rozdziela na podstawie zdjęć formy rzeźby erozyjnej i akumulacyjnej działalności wiatru.
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porządkuje etapy procesu glebotwórczego, wymienia czynniki glebotwórcze, rozdziela gleby strefowe i niestrefowe, podaje nazwy stref roślinnych, wskazuje na mapie zasięg występowania głównych stref roślinnych, wymienia gatunki roślin charakterystyczne dla poszczególnych stref roślinnych, wymienia piętra roślinne na przykładzie Alp. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje najważniejsze poziomy glebowe na podstawie schematu profilu glebowego, prezentuje na mapie rozmieszczenie głównych typów gleb strefowych i niestrefowych, podaje cechy głównych stref roślinnych na świecie, porównuje na podstawie schematu piętrowość w wybranych górach świata. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia cechy głównych typów gleb strefowych i niestrefowych, charakteryzuje główne typy gleb, opisuje rozmieszczenie i warunki występowania głównych stref roślinnych na świecie, charakteryzuje piętra roślinne na wybranych obszarach górskich, podaje wspólne cechy piętrowości na przykładzie wybranych gór świata. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje procesy i czynniki glebotwórcze, w tym zachodzące na obszarze, na którym jest zlokalizowana szkoła, opisuje czynniki wpływające na piętrowe zróżnicowanie roślinności na Ziemi.

Klasa II

Plan nauczania geografii-poziom podstawowy

Nr lekcji	Temat lekcji	Ilość lekcji
1.	Podział polityczny świata	
2.	Wpływ kolonializmu i dekolonizacji na współczesny obraz świata	
3.	Integracja i dezintegracja na świecie	
4.	Konflikty zbrojne. Terroryzm	

5.	Podstawowe wskaźniki rozwoju krajów	
6.	Liczba ludności świata i jej zmiany	
7.	Rozwój demograficzny	
8.	Rozmieszczenie ludności na świecie	
9.	Migracje	
10.	Zróżnicowanie narodowościowe i etniczne ludności świata	
11.	Zróżnicowanie religijne i kulturowe ludności świata	
12.	Rozwój sieci osadniczej na świecie	
12.	Urbanizacja	
13.	Rozwój obszarów wiejskich	
14.	Zmiana roli sektorów gospodarki na świecie	
15.	Świat w dobie globalizacji	
16.	Czynniki rozwoju rolnictwa	
17.	Główne obszary upraw	
18.	Chów zwierząt	
19.	Lasy na Ziemi. Gospodarka leśna	
20.	Rybactwo	
21.	Czynniki lokalizacji przemysłu	
22.	Przemysł tradycyjny i przemysł zaawansowanych technologii	
23.	Zmiany w przemyśle na świecie	
24.	Źródła energii i bilans energetyczny	
25.	Produkcja i zużycie energii elektrycznej	
26.	Energetyka jądrowa	
27.	Zróżnicowanie usług na świecie	
28.	Transport	
29.	Łączność	
30.	Gospodarka oparta na wiedzy. Społeczeństwo informacyjne	
31.	Usługi edukacyjne i finansowe	
32.	Handel międzynarodowy	
33.	Turystyka na świecie	
34.	Konflikt w relacji człowiek – środowisko	
35.	Wpływ działalności człowieka na atmosferę	
36.	Wpływ działalności człowieka na hydrosferę	
37.	Wpływ działalności rolniczej na środowisko	
38.	Wpływ działalności górniczej na środowisko	
39.	Wpływ transportu i turystyki na środowisko	
40.	Krajobraz kulturowy i jego ochrona	
41.	Rewitalizacja i działania proekologiczne	

**WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO OTRZYMANIA PRZEZ UCZNIĄ
POSZCZEGÓLNYCH ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN
KLASYFIKACYJNYCH Z ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH, WYNIKAJĄCYCH Z
REALIZOWANEGO PROGRAMU NAUCZANIA.**

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
2	3	4	5	6
Zmiany na mapie politycznej				
<p>Uczeń: wyjaśnia znaczenie terminów: państwo, eksklawa, terytorium zależne wymienia elementy państwa wymienia wielkie państwa i minipaństwa określa różnice w powierzchni państw podaje powierzchnię Polski podaje aktualną liczbę państw świata wyjaśnia znaczenie terminów: kolonializm, dekolonizacja wyjaśnia znaczenie terminów: integracja, dezintegracja wymienia przyczyny procesów</p>	<p>Uczeń: podaje przykłady eksklaw i wskazuje je na mapie wskazuje na mapie wielkie państwa i minipaństwa określa pozycję Polski w Europie pod względem powierzchni wskazuje na mapie świata obszary kolonialne krajów europejskich z połowy XX w. wyjaśnia różnicę między integracją a dezintegracją państw podaje przykłady procesów integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. określa główne cele ONZ wskazuje na mapie świata</p>	<p>Uczeń: podaje przykłady terytoriów zależnych w XXI w. na świecie odczytuje na mapach aktualny podział polityczny wyjaśnia przyczyny zmian na mapie politycznej świata omawia na przykładach procesy integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. podaje przykłady organizacji międzyrządowyc h i pozarządowych podaje przykłady organizacji międzynarodowy ch, których członkiem jest Polska omawia przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie</p>	<p>Uczeń: podaje przykłady krajów nieuznawanych na arenie międzynarodowej wymienia skutki kolonializmu omawia wpływ kolonializmu na współczesny podział polityczny świata opisuje zmiany, które zaszły na mapie politycznej świata po II wojnie światowej analizuje przyczyny integracji politycznej, gospodarczej i militarnej na świecie na przykładzie Unii Europejskiej omawia skutki konfliktów zbrojnych i ataków terrorystycznych na świecie ocenia strukturę PKB Polski na tle innych krajów porównuje strukturę PKB państw znajdujących się na różnych poziomach</p>	<p>Uczeń: przedstawia przyczyny i skutki dekolonizacji wykazuje związek między zasięgiem kolonii a językiem urzędowym w państwach Ameryki Południowej analizuje wpływ kolonizacji na dysproporcje w rozwoju państw omawia pozytywne i negatywne skutki integracji politycznej i gospodarczej na świecie przedstawia wpływ mediów na społeczny odbiór przyczyn i skutków konfliktów na świecie na wybranych przykładach</p>

<p>integracyjnych na świecie wymienia państwa w Europie powstałe po 1989 r. podaje przykłady organizacji międzynarodowych wymienia przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie wyjaśnia różnice między terroryzmem a konfliktem zbrojnym wymienia wskaźniki rozwoju gospodarczego i społecznego państw</p>	<p>miejsca ważniejszych konfliktów zbrojnych i ataków terrorystycznych w wybranych regionach w XXI w. podaje definicje wskaźników rozwoju krajów: PKB, HDI, MPI omawia na wybranych przykładach cechy krajów o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego</p>	<p>charakteryzuje wybrane konflikty na świecie w latach 90. XX w. i na początku XXI w. omawia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym państw świata omawia składowe wskaźnika HDI na przykładzie Polski opisuje zróżnicowanie przestrzenne państw świata według wskaźników HDI i MPI</p>	<p>rozwoju społeczno-gospodarczego</p>	<p>omawia konsekwencje zróżnicowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego krajów i regionów na świecie</p>
--	--	--	--	---

Ludność i urbanizacja

<p>Uczeń: podaje aktualną liczbę ludności świata i prognozy zmian porównuje kontynenty pod względem liczby ludności wymienia najludniejsze państwa na świecie wyjaśnia znaczenie terminów: przyrost naturalny, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów,</p>	<p>Uczeń: przedstawia przyczyny zmian liczby ludności świata podaje różnice w przyroście naturalnym w krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym oblicza współczynniki urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego opisuje fazy rozwoju demograficznego</p>	<p>Uczeń: analizuje dynamikę zmian liczby ludności świata wyjaśnia przyczyny różnic między wartością przyrostu naturalnego w krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym opisuje przyczyny występowania eksplozji demograficznej i regresu demograficznego na świecie omawia</p>	<p>Uczeń: wyjaśnia przyczyny zmian tempa wzrostu liczby ludności na świecie analizuje przestrzenne różnice w wielkości wskaźników urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego na świecie analizuje przyczyny kształtujące przyrost naturalny w poszczególnych fazach przejścia demograficznego analizuje i porównuje piramidy wieku i płci w wybranych krajach świata</p>	<p>Uczeń: przedstawia skutki zmian tempa wzrostu liczby ludności na świecie ocenia konsekwencje eksplozji demograficznej i regresu demograficznego w wybranych państwach analizuje i ocenia zróżnicowanie ludności świata pod względem dzietności w różnych regionach świata przedstawia</p>
---	--	--	---	--

<p>współczynnik przyrostu naturalnego opisuje model przejścia demograficznego</p> <p>o wyjaśnia znaczenie terminów: eksplozja demograficzna, regres demograficzny</p> <p>wymienia typy demograficzne społeczeństw</p> <p>wymienia dominujące na świecie modele rodziny</p> <p>o wyjaśnia znaczenie terminu</p> <p>współczynnik dzietności</p> <p>o wyjaśnia znaczenie terminów: ekumena, subekumena, anekumena</p> <p>wymienia czynniki rozmieszczenia ludności w podziale na przyrodnicze, społeczno-gospodarcze i polityczne</p> <p>wymienia bariery osadnicze</p> <p>o wyjaśnia znaczenie terminu</p> <p>wskaźnik gęstości zaludnienia</p>	<p>o podaje przykłady państw, w których występuje eksplozja demograficzna i regres demograficzny</p> <p>o porównuje piramidy wieku i płci</p> <p>o w wybranych krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym</p> <p>o wymienia przyczyny starzenia się społeczeństw</p> <p>o podaje przykłady państw starzejących się</p> <p>o wymienia modele rodziny i omawia ich występowanie na świecie</p> <p>o podaje wybrane czynniki rozmieszczenia ludności na świecie</p> <p>o opisuje ograniczenia w rozmieszczeniu ludności</p> <p>o oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia dla wybranego obszaru</p> <p>o wskazuje obszary słabo zaludnione i bezludne</p> <p>o podaje główne przyczyny migracji</p>	<p>o zróżnicowanie struktury wieku na świecie</p> <p>o wymienia czynniki kształtujące strukturę wieku</p> <p>o omawia zróżnicowanie współczynnika dzietności</p> <p>o analizuje wpływ wybranych czynników na rozmieszczenie ludności na świecie</p> <p>o opisuje bariery osadnicze</p> <p>o omawia cechy rozmieszczenia ludności na świecie</p> <p>o analizuje zróżnicowanie gęstości zaludnienia na świecie</p> <p>o omawia obszary zamieszkane i niezamieszkane na świecie</p> <p>o omawia współczesne migracje zagraniczne</p> <p>o analizuje saldo migracji zagranicznych na świecie</p> <p>o wyjaśnia przyczyny dodatniego lub ujemnego salda migracji na świecie</p> <p>o opisuje zróżnicowanie narodowościowe wybranych krajów</p> <p>o omawia zróżnicowanie etniczne wybranych krajów</p>	<p>o omawia przyczyny i skutki starzenia się ludności oraz jego zróżnicowanie na świecie</p> <p>o określa społeczno-kulturowe uwarunkowania zróżnicowania modelu rodziny</p> <p>o porównuje współczynnik dzietności w krajach wysoko i słabo rozwiniętych</p> <p>o pod względem społeczno-gospodarczym przedstawia prawidłowości w rozmieszczeniu ludności świata</p> <p>o opisuje problemy uchodźców w wybranych państwach</p> <p>o przedstawia konsekwencje zróżnicowania narodowościowego i etnicznego ludności na wybranych przykładach</p> <p>o przedstawia konsekwencje zróżnicowania religijnego i kulturowego ludności na świecie</p> <p>o analizuje sieć osadniczą wybranych regionów świata na podstawie map cyfrowych</p> <p>o przedstawia gęstość zaludnienia obszarów miejskich na wybranych etapach urbanizacji</p> <p>o wyjaśnia przyczyny</p>	<p>o społeczno-ekonomiczne i ekologiczne skutki nadmiernej koncentracji ludności</p> <p>o omawia skutki ruchów migracyjnych dla społeczeństw i gospodarki wybranych państw świata</p> <p>o podaje przykłady działań, które mogą ograniczyć negatywne przejawy zróżnicowania rasowego, narodowościowego i etnicznego ludności świata</p> <p>o analizuje wpływ religii na życie człowieka i na gospodarkę</p> <p>o omawia wkład kręgów kulturowych w dziedzictwo kulturowe ludzkości</p> <p>o opisuje wpływ środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozwoju społeczno-gospodarczego na zróżnicowanie poziomu rozwoju sieci osadniczej na świecie</p> <p>o analizuje przyczyny i skutki</p>
---	--	---	---	---

wymienia najgęściej zaludnione kraje na świecie wyjaśnia znaczenie terminów: imigracja, emigracja, reemigracja, saldo migracji przedstawia podział migracji podaje główne kierunki współczesnych migracji ludności na świecie wymienia odmiany ludzkie – główne i mieszane wyjaśnia znaczenie terminów: naród, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna wymienia mniejszości narodowe w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu religia wymienia religie uniwersalne wymienia i wskazuje na mapie główne kręgi kulturowe na świecie wymienia rodzaje jednostek	na świecie wskazuje na mapie kraje emigracyjne i imigracyjne odróżnia uchodźstwo od migracji ekonomicznej charakteryzuje główne i mieszane odmiany ludzkie wymienia przykłady krajów jednolitych oraz zróżnicowanych pod względem narodowościowym opisuje zróżnicowanie narodowościowe i etniczne w Polsce charakteryzuje wielkie religie i wskazuje na mapie obszary ich występowania podaje cechy wybranych kręgów kulturowych ludności świata przedstawia strukturę wyznaniową w Polsce charakteryzuje osadnictwo wiejskie omawia czynniki kształtujące sieć miejską omawia płaszczyzny procesu urbanizacji	omawia strukturę religijną w wybranych krajach przedstawia zróżnicowanie religijne w Polsce charakteryzuje kręgi kulturowe ludności świata i wskazuje je na mapie omawia zróżnicowanie typów wsi na przykładzie Europy opisuje zróżnicowanie sieci osadniczej na świecie wymienia przyczyny urbanizacji wybranych regionów świata charakteryzuje typy zespołów miejskich, podaje ich przykłady w Polsce i na świecie oraz wskazuje je na mapie charakteryzuje obszary wiejskie na świecie omawia zmiany funkcji współczesnych wsi	przestrzennego zróżnicowania poziomu urbanizacji na świecie wymienia skutki urbanizacji wybranych regionów świata podaje przyczyny zacierania się granic między miastem a wsią wyjaśnia przyczyny depopulacji niektórych wsi w Polsce i w Europie	urbanizacji wybranych regionów świata przedstawia zależność między udziałem ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju
--	--	---	---	--

<p>osadniczych wyjaśnia znaczenie terminów: miasto, wieś wymienia czynniki lokalizacji jednostek osadniczych i rozwoju sieci osadniczej wyjaśnia znaczenie terminów: urbanizacja, wskaźnik urbanizacji wymienia płaszczyzny urbanizacji podaje fazy urbanizacji podaje typy zespołów miejskich podaje różnicę między wsią a obszarem wiejskim wyjaśnia znaczenie terminów: wieś, obszar wiejski wymienia kryteria podziału jednostek osadniczych podaje na wybranych przykładach funkcje wsi</p>	<p>przedstawia wskaźnik urbanizacji i jego zróźnicowanie w Polsce i na świecie opisuje fazy urbanizacji wymienia typy aglomeracji i podaje przykłady w Polsce i na świecie wymienia czynniki wpływające na rozwój obszarów wiejskich</p>			
<p>Sektory gospodarki. Globalizacja</p>				
<p>Uczeń: przedstawia podział gospodarki na sektory wymienia</p>	<p>Uczeń: omawia znaczenie poszczególnych sektorów gospodarki</p>	<p>Uczeń: porównuje strukturę zatrudnienia w wybranych krajach w latach</p>	<p>Uczeń: omawia zmiany w strukturze zatrudnienia ludności Polski na tle krajów o różnym poziomie</p>	<p>Uczeń: przedstawia przyczyny i prawidłowości zmiany roli sektorów</p>

funkcje poszczególnych sektorów gospodarki wyjaśnia znaczenie terminów: globalizacja, indeks globalizacji wymienia płaszczyzny globalizacji	opisuje funkcje poszczególnych sektorów gospodarki wyjaśnia, czym jest struktura zatrudnienia wymienia kraje o najwyższym indeksie globalizacji na świecie	90. XX w. i obecnie opisuje zmiany w strukturze zatrudnienia w Polsce po 1950 r. omawia przebieg procesów globalizacji na płaszczyźnie gospodarczej, społecznej i politycznej	rozwoju społeczno-gospodarczego wykazuje zależność między wskaźnikiem indeksu globalizacji a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju analizuje skutki globalizacji na przykładzie Polski	gospodarki w rozwoju cywilizacyjnym w wybranych krajach świata i w Polsce przedstawia wpływ globalizacji na gospodarkę światową i życie człowieka
Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo				
Uczeń: wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa wymienia formy użytkowania ziemi wymienia elementy tworzące strukturę użytków rolnych wymienia najważniejsze grupy roślin uprawnych i podaje przykłady należących do nich roślin wymienia czołowych producentów wybranych roślin uprawnych wymienia najważniejsze grupy zwierząt gospodarskich i	Uczeń: przedstawia zróżnicowanie warunków przyrodniczych produkcji rolnej na świecie omawia formy użytkowania ziemi na świecie i w Polsce opisuje strukturę użytków rolnych na świecie i w Polsce omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw przedstawia podział i zastosowanie roślin uprawnych przedstawia podział zwierząt gospodarskich i kierunki ich chowu wyjaśnia różnicę między chowem a hodowlą omawia rozmieszczenie lasów na Ziemi przedstawia	Uczeń: wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozwój rolnictwa na świecie porównuje strukturę użytkowania ziemi w Polsce ze strukturą użytkowania ziemi w wybranych krajach opisuje warunki i rejony upraw wybranych roślin oraz ich głównych producentów dostrzega różnicę między chowem intensywnym a chowem ekstensywnym omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie pogłowia zwierząt gospodarskich na świecie omawia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika	Uczeń: opisuje zróżnicowanie warunków produkcji rolnej w wybranym kraju lub regionie omawia zmiany w strukturze użytkowania ziemi na świecie omawia warunki i rejony uprawy oraz głównych producentów zbóż, roślin przemysłowych, bulwiastych i korzeniowych omawia uprawę warzyw i owoców oraz używek na świecie omawia czynniki gospodarcze i religijno-kulturowe wpływające na rozmieszczenie pogłowia zwierząt gospodarskich na świecie charakteryzuje rozmieszczenie i wielkość pogłowia bydła, trzody	Uczeń: wyjaśnia zależność poziomu produkcji rolnej od warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na wybranych przykładach porównuje obecny zasięg wybranych roślin uprawnych z obszarami ich pochodzenia przedstawia tendencje zmian w pogłowie zwierząt gospodarskich na świecie uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na świecie rozumie zasady zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony przyrody dostrzega

<p>podaje przykłady zwierząt należących do każdej grupy wyjaśnia znaczenie terminu pogłowię podaje kraje o największym pogłowiu bydła, trzody chlewnej, owiec i drobiu na świecie wymienia funkcje lasów wymienia czynniki decydujące o rozmieszczeniu lasów na Ziemi wyjaśnia, czym jest wskaźnik lesistości wyjaśnia znaczenie terminów: rybactwo, rybołówstwo, akwakultura, marikultura podaje kraje, w których rybołówstwo odgrywa istotną rolę wymienia najczęściej poławiane organizmy wodne</p>	<p>rozmieszczenie głównych łowisk na świecie omawia rozmieszczenie najbardziej eksploatowanych łowisk na świecie wyjaśnia, czym jest przełowienie</p>	<p>lesistości na świecie i w Polsce przedstawia sposoby wykorzystania lasów na świecie opisuje wielkość i znaczenie rybołówstwa na świecie omawia znaczenie akwakultury w gospodarce morskiej świata</p>	<p>chlewnej, owiec i drobiu na świecie opisuje skutki rabunkowej i racjonalnej gospodarki leśnej w wybranych regionach świata omawia wpływ rybołówstwa i akwakultury na równowagę w środowisku</p>	<p>związek między wykorzystaniem zasobów biologicznych mórz i wód śródlądowych a potrzebą zachowania równowagi w ekosystemach wodnych</p>
Przemysł				

<p>Uczeń: wyjaśnia, czym jest przemysł wymienia czynniki lokalizacji przemysłu przedstawia działy przemysłu high-tech wyjaśnia znaczenie terminów: industrializacja, dezindustrializacja, reindustrializacja podaje przykłady procesów dezindustrializacji na świecie wymienia źródła energii na świecie w podziale na odnawialne i nieodnawialne wymienia główne surowce energetyczne i przykłady ich wykorzystania wymienia największych na świecie producentów surowców energetycznych wyjaśnia, na czym polega bilans energetyczny podaje największych producentów energii elektrycznej wymienia</p>	<p>Uczeń: przyporządkowuje rodzaj lokalizacji przemysłu do zakładów przemysłowych podaje cechy przemysłu tradycyjnego i jego rozmieszczenie na świecie wymienia cechy przemysłu high-tech i jego rozmieszczenie na świecie wymienia cechy industrializacji, dezindustrializacji i reindustrializacji podaje różnicę między industrializacją a reindustrializacją omawia odnawialne źródła energii opisuje nieodnawialne źródła energii przedstawia strukturę produkcji energii na świecie podaje zalety i wady elektrowni ciepłych i jądrowych omawia zalety i wady wybranych elektrowni odnawialnych wskazuje na mapie państwa posiadające elektrownie</p>	<p>Uczeń: analizuje przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu na świecie omawia stopień zależności lokalizacji przemysłu od bazy surowcowej i podaje przykłady tej zależności porównuje cechy przemysłu tradycyjnego i przemysłu zaawansowanych technologii omawia przyczyny i skutki dezindustrializacji podaje przykłady przejawów reindustrializacji w Polsce i wybranych krajach Europy przedstawia bilans energetyczny i jego zmiany na świecie przedstawia zmiany w bilansie energetycznym Polski w XX w. i XXI w. omawia gospodarcze znaczenie energii elektrycznej opisuje zmiany w produkcji i w zużyciu energii elektrycznej na świecie omawia rozwój energetyki jądrowej na świecie</p>	<p>Uczeń: omawia wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozmieszczenie i rozwój wybranych działów przemysłu omawia znaczenie przemysłu high-tech na świecie omawia przyczyny i przebieg reindustrializacji omawia przemiany przemysłu w Polsce w XX w. i XXI w. omawia skutki rosnącego zapotrzebowania na energię opisuje strukturę produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni na świecie, w wybranych krajach i w Polsce omawia plany rozwoju energetyki jądrowej w Polsce</p>	<p>Uczeń: przedstawia przyczyny zmian roli czynników lokalizacji przemysłu ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarczy i jakość życia ludności uzasadnia rolę procesów reindustrializacji na świecie, w Europie i w Polsce przedstawia działania podejmowane na rzecz ograniczenia tempa wzrostu zużycia energii analizuje wpływ struktury produkcji energii elektrycznej na bezpieczeństwo energetyczne państwa uzasadnia potrzebę społecznej debaty nad decyzją dotyczącą rozwoju energetyki jądrowej w Polsce</p>
--	---	---	---	--

rodzaje elektrowni wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych wymienia pozytywne i negatywne skutki rozwoju energetyki jądrowej	jądrowe przedstawia wielkość produkcji energii elektrycznej wytwarzanej w elektrowniach jądrowych			
Usługi				
Uczeń: klasyfikuje usługi omawia usługi podstawowe i wyspecjalizowane wyjaśnia znaczenie terminów: transport, infrastruktura transportowa przedstawia podział transportu wymienia elementy infrastruktury wyjaśnia znaczenie terminu łączność przedstawia podział łączności wyjaśnia, czym są gospodarka oparta na wiedzy, kapitał ludzki, społeczeństwo informacyjne wymienia czynniki wpływające	Uczeń: opisuje zróżnicowanie sektora usług na świecie omawia etapy rozwoju usług porównuje strukturę zatrudnienia w usługach w Polsce ze strukturą zatrudnienia w wybranych krajach omawia czynniki rozwoju transportu wymienia zalety i wady różnych rodzajów transportu przedstawia rozwój telefonii i jej zróżnicowanie na świecie wymienia cechy społeczeństwa informacyjnego omawia zróżnicowanie dostępu do usług bankowych na świecie przedstawia	Uczeń: określa stopień zaspokojenia zapotrzebowania na usługi w państwach o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego przedstawia rozwój sektora usług w Polsce charakteryzuje poszczególne rodzaje transportu i ich uwarunkowania opisuje sieć transportu na świecie omawia czynniki rozwoju transportu w Polsce omawia spadek znaczenia usług pocztowych i rozwój telekomunikacji komputerowej podaje cechy gospodarki opartej na wiedzy omawia rolę władz w gospodarce opartej na wiedzy porównuje dostęp do internetu	Uczeń: omawia znaczenie usług w gospodarce państw wyjaśnia znaczenie poszczególnych rodzajów transportu w rozwoju społeczno-gospodarczym państw przedstawia prawidłowości w zróżnicowaniu dostępu do internetu na świecie opisuje rolę łączności w światowej gospodarce omawia rozwój innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy w Polsce omawia znaczenie usług edukacyjnych w rozwoju społeczno-gospodarczym świata omawia rosnącą rolę usług finansowych na świecie omawia rolę giełdy w systemach finansowych i gospodarkach państw omawia miejsce Polski w handlu	Uczeń: formułuje wnioski na temat poziomu zaspokojenia zapotrzebowania na usługi w Polsce w porównaniu z innymi krajami przedstawia uwarunkowania rozwoju różnych rodzajów transportu w wybranych państwach świata i w Polsce omawia znaczenie łączności w rozwoju społeczno-gospodarczym świata i w życiu codziennym omawia przejawy i skutki kształtowania się społeczeństwa informacyjnego omawia znaczenie usług edukacyjnych i

<p>na rozwój gospodarki opartej na wiedzy wymienia największe banki świata wyjaśnia znaczenie terminów: handel międzynarodowy (zagraniczny), eksport, import, bilans handlowy państwa podaje przykłady państw o dodatnim i ujemnym saldzie handlu międzynarodowego wymienia najważniejsze produkty wymiany międzynarodowej podaje największych światowych importerów i eksporterów wyjaśnia znaczenie terminów: turystyka, atrakcyjność turystyczna, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna podaje państwa świata najliczniej odwiedzane przez turystów wymienia państwa o</p>	<p>zróznicowanie salda handlu międzynarodowego w wybranych państwach podaje czynniki wpływające na strukturę towarową handlu zagranicznego państw wymienia negatywne skutki rozwoju handlu międzynarodowego wymienia rodzaje turystyki wyjaśnia znaczenie terminów: walory turystyczne, infrastruktura turystyczna, dostępność turystyczna</p>	<p>w gospodarstwach domowych w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej omawia zróznicowanie usług edukacyjnych na świecie opisuje kierunki międzynarodowej wymiany towarowej przedstawia strukturę handlu zagranicznego Polski charakteryzuje główne regiony turystyczne świata</p>	<p>międzynarodowym opisuje zasady sprawiedliwego handlu i wyjaśnia, dlaczego należy ich przestrzegać omawia przyrodnicze i pozapryrodnicze walory turystyczne wpływające na atrakcyjność turystyczną wybranych regionów świata</p>	<p>finansowych w rozwoju społeczno-gospodarczym świata omawia znaczenie handlu w rozwoju społeczno-gospodarczym świata omawia rozwój turystyki i jej wpływ na gospodarkę państw i na jakość życia mieszkańców regionów turystycznych</p>
--	--	--	--	--

największych wpływach z turystyki zagranicznej				
Wpływ człowieka na środowisko				
<p>Uczeń: wyjaśnia znaczenie terminu antropopresja podaje przykłady zagrożeń dla środowiska przyrodniczego, wynikających z działalności człowieka wymienia filary zrównoważonego rozwoju podaje źródła zanieczyszczeń atmosfery spowodowane działalnością człowieka wymienia typy smogu wymienia gazy cieplarniane oraz główne źródła ich emisji wymienia źródła zanieczyszczeń hydrosfery spowodowane działalnością człowieka wymienia zagrożenia dla środowiska przyrodniczego jakie niesie działalność rolnicza wymienia rodzaje</p>	<p>Uczeń: omawia zasady i filary zrównoważonego rozwoju podaje przyczyny występowania smogu wymienia inne przykłady wpływu działalności człowieka na atmosferę (globalne ocieplenie, kwaśne opady, dziura ozonowa) omawia zasoby wody na Ziemi i ich wykorzystanie podaje przyczyny deficytu wody na świecie przedstawia wpływ nadmiernego wypasu zwierząt na środowisko wymienia zagrożenia związane z górnictwem wyjaśnia, na czym polega rekultywacja terenów pogórnich przedstawia wpływ awarii tankowców na środowisko przyrodnicze wymienia cechy</p>	<p>Uczeń: podaje przykłady nieracjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego opisuje smog typu londyńskiego i smog typu fotochemicznego omawia pozytywne i negatywne skutki budowy tam na rzekach przedstawia wpływ płodozmianu i monokultury rolnej na środowisko przyrodnicze wyjaśnia wpływ działalności górniczej na litosferę i rzeźbę terenu omawia wpływ kopalń na stosunki wodne opisuje zmiany krajobrazu wywołane działalnością transportową wymienia pozytywne i negatywne skutki dynamicznego rozwoju turystyki omawia degradację krajobrazu rolniczego i miejskiego omawia przykłady negatywnych</p>	<p>Uczeń: omawia skutki wpływu człowieka na środowisko przyrodnicze podaje skutki występowania smogu przedstawia przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki globalnego ocieplenia omawia ingerencję człowieka w hydrosferę na przykładzie Wysokiej Tamy na Nilu i zaniku Jeziora Aralskiego omawia wpływ chemizacji i mechanizacji rolnictwa na środowisko przyrodnicze prezentuje wpływ melioracji na środowisko przyrodnicze na przykładzie Polski i świata opisuje powstawanie leja depresyjnego omawia wpływ górnictwa na pozostałe elementy krajobrazu wyjaśnia wpływ transportu na warunki życia ludności omawia wpływ dynamicznego rozwoju turystyki na środowisko geograficzne</p>	<p>Uczeń: dostrzega konflikt interesów w relacji człowiek – środowisko przyrodnicze przedstawia przykłady rozwiązań konfliktu interesów w relacji człowiek – środowisko proponuje przykłady działań, które sprzyjają ochronie atmosfery ocenia wpływ inwestycji hydrotechnicznych na środowisko przyrodnicze prezentuje na dowolnym przykładzie wpływ działalności rolniczej na środowisko przyrodnicze omawia sposoby ograniczenia wpływu górnictwa na środowisko przyrodnicze przedstawia możliwości stosowania w turystyce zasad zrównoważonego</p>

<p>górnictwa wyjaśnia znaczenie terminu rekultywacja wymienia kierunki rekultywacji terenów pogórnich wymienia zanieczyszczeni a emitowane przez środki transportu wyjaśnia znaczenie terminu pojemność turystyczna wyjaśnia znaczenie terminu krajobraz kulturowy wymienia czynniki kształtujące krajobraz kulturowy wyjaśnia, czym jest degradacja krajobrazu wyjaśnia znaczenie terminu rewitalizacja podaje przykłady rewitalizacji</p>	<p>krajobrazu kulturowego terenów wiejskich i miast wymienia rodzaje rewitalizacji</p>	<p>zjawisk na obszarach zdegradowanych opisuje rodzaje rewitalizacji i podaje przykłady</p>	<p>podaje przykłady zagrożeń krajobrazu kulturowego na świecie i w Polsce omawia przykłady proekologicznych rozwiązań w działalności rolniczej, przemysłowej oraz usługowej wyjaśnia, na czym polega postawa współodpowiedzialno ści za stan środowiska przyrodniczego</p>	<p>o rozwoju podaje przykłady działań służących ochronie krajobrazów kulturowych na świecie, w Polsce i w najbliższej okolicy przedstawia przykłady działań na rzecz środowiska</p>
---	--	---	--	---

SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ EDUKACYJNYCH UCZNIÓW.

I okres					
<p>Sprawdzian z demografii W=3</p>	<p>Poprawa sprawdzianu z demografii W=4</p>	<p>Kartkówka ze zmian na mapie politycznej świata W=2</p>	<p>Zadanie domowe W=2</p>	<p>Odp/akt W=1</p>	<p>Zadanie dodatkowe W=4</p>

Ocena obowiązkowa		Ocena obowiązkowa	Ocena obowiązkowa		
-------------------	--	-------------------	-------------------	--	--

II okres					
Sprawdzian z rolnictwa W=3	Poprawa sprawdzianu z rolnictwa W=4	Kartkówka z przemysłu W=2	Zadanie domowe W=2	Odp/akt W=1	Zadanie dodatkowe W=4
Ocena obowiązkowa		Ocena obowiązkowa	Ocena obowiązkowa		

Klasa III

PLAN NAUCZANIA GEOGRAFII- ZAKRES PODSTAWOWY

Nr lekcji	Temat lekcji	Proponowane środki dydaktyczne
1.		
2.	Położenie i granice Polski	<ul style="list-style-type: none"> •podręcznik Oblicza geografii 3 •Atlas geograficzny •komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
3.	Dzieje geologiczne obszaru Polski	<ul style="list-style-type: none"> •podręcznik Oblicza geografii 3 •Atlas geograficzny •komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
4.	Złodowacenia w Polsce. Formy i utwory czwartorzędowe	<ul style="list-style-type: none"> •podręcznik Oblicza geografii 3 •Atlas geograficzny dla szkół •komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły) •Maturalne karty pracy 3
5.	Cechy rzeźby powierzchni Polski	<ul style="list-style-type: none"> •podręcznik Oblicza geografii 3 •Atlas geograficzny •komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)

6.	Klimat Polski		<ul style="list-style-type: none"> •podręcznik Oblicza geografii 3 •Atlas geograficzny •komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
7.	Bilans wodny. Sieć rzeczna		<ul style="list-style-type: none"> •podręcznik Oblicza geografii 3 •Atlas geograficzny d •komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
8.	Jeziora. Wody podziemne		<ul style="list-style-type: none"> •podręcznik Oblicza geografii 3 •Atlas geograficzny •komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
9.	Morze Bałtyckie		<ul style="list-style-type: none"> •podręcznik Oblicza geografii 3 •Atlas geograficzny •komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
10.	Gleby w Polsce		<ul style="list-style-type: none"> •podręcznik Oblicza geografii 3 •Atlas geograficzny •komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
11.	Świat roślin i zwierząt w Polsce		<ul style="list-style-type: none"> •podręcznik Oblicza geografii 3 •Atlas geograficzny •komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)

12.	Lekcja powtórzeniowa		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3 • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
13.			
14.	Podział administracyjny Polski		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3 • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
15.	Liczba i rozmieszczenie ludności Polski		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3 • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
16.	Struktura demograficzna ludności Polski		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3 • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
17.	Migracje wewnętrzne i zagraniczne Polaków		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3 • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
18.	Struktura narodowościowa i wyznaniowa w Polsce. Grupy etniczne		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3 • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)

19.	Struktura zatrudnienia i problem bezrobocia w Polsce		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3 • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
20.	Stan zdrowia ludności Polski		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3 • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
21.	Sieć osadnicza w Polsce		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3 • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
22.	Urbanizacja w Polsce		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3 • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
23.	Preferencje wyborcze Polaków. Organizacje pozarządowe		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3 • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
24.	Bogactwo kulturowe Polski		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3 • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)

25.	Lekcja powtórzeniowa		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3 • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
26.			
27.	Czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3, • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
28.	Produkcja roślinna w Polsce		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3, • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
29.	Chów zwierząt w Polsce		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3, • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
30.	Integracja polskiego rolnictwa z rolnictwem UE		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3, • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
31.	Rybnictwo		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3, • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)

32.	Lekcja powtórzeniowa		<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik Oblicza geografii 3, • Atlas geograficzny • komputer z programami edukacyjnymi, łączem internetowym i rzutnikiem multimedialnym (w miarę możliwości szkoły)
-----	----------------------	--	--

WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO OTRZYMANIA PRZEZ UCZNIĄ POSZCZEGÓLNYCH ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN KLASYFIKACYJNYCH Z ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH, WYNIKAJĄCYCH Z REALIZOWANEGO PROGRAMU NAUCZANIA.

Nr	Temat lekcji	(ocena dopuszczająca)	(ocena dostateczna)	(ocena dobra):	(ocena bardzo dobra)
1.					
2.	Położenie i granice Polski	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski • podaje długość granic Polski z poszczególnymi krajami • podaje długość linii brzegowej • podaje całkowitą długość granic oraz powierzchnię kraju 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia charakterystyczne cechy położenia matematycznego, fizycznogeograficznego i geopolitycznego Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje główne cechy terytorium i granic Polski na podstawie map: tematycznej i ogólnogeograficznej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia konsekwencje położenia matematycznego, fizycznogeograficznego i geopolitycznego Polski
3.	Dzieje geologiczne obszaru Polski	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia jednostki tektoniczne Europy • wskazuje jednostki tektoniczne Polski na mapie tematycznej • podaje przykłady surowców mineralnych występujących w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia budowę geologiczną Polski na tle struktur geologicznych Europy na podstawie mapy geologicznej Europy • przedstawia jednostki tektoniczne Polski na podstawie mapy tematycznej • omawia występowanie surowców mineralnych na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej obszaru Polski • omawia budowę geologiczną Karpat Zewnętrznych i Karpat Wewnętrznych na podstawie przekroju geologicznego umieszczonego w podręczniku 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje tabelę stratygraficzną • porządkuje chronologicznie wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski • wyjaśnia, w jakich warunkach geologicznych powstały wybrane surowce mineralne
4.	Zlodowacenia w Polsce. Formy	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia nazwy zlodowaceń, które 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przebieg i zasięg zlodowaceń 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zlodowacenia, które 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lodolodu

	i utwory czwartorzędowe	wystąpiły na obszarze Polski <ul style="list-style-type: none"> wskazuje krainy geograficzne objęte zlodowaceniami na mapie ogólnogeograficznej Polski 	w Polsce na podstawie mapy tematycznej <ul style="list-style-type: none"> opisuje formy rzeźby młodoglacjalnej podaje przykłady górskich form polodowcowych 	wystąpiły na obszarze Polski <ul style="list-style-type: none"> przedstawia wpływ zlodowaceń na rzeźbę powierzchni Polski na podstawie mapy w podręczniku wyjaśnia różnicę między krajobrazem staroglacjalnym a młodoglacjalnym 	i lodowców górskich na obszarze Polski na przykładzie Tatr <ul style="list-style-type: none"> wykazuje wpływ klimatu peryglacjalnego na rzeźbę Polski
5.	Cechy rzeźby powierzchni Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienia pasy rzeźby terenu charakterystyczne dla powierzchni Polski wymienia czynniki kształtujące rzeźbę terenu Polski 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski charakteryzuje pasy rzeźby terenu 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia charakterystyczne cechy ukształtowania powierzchni Polski i ich wpływ na inne komponenty środowiska przyrodniczego na podstawie mapy ogólnogeograficznej 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje ukształtowanie pionowe powierzchni kraju na podstawie krzywej hipsograficznej wykazuje wpływ głównych orogenez i zlodowaceń na ukształtowanie powierzchni kraju
6.	Klimat Polski	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia astronomiczne, kalendarzowe i termiczne pory roku wymienia czynniki kształtujące klimat Polski odczytuje dane z klimatogramów 	<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy klimatu Polski na podstawie map tematycznych wyróżnia masy kształtujące pogodę w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje regionalne zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w Polsce na podstawie danych liczbowych i map klimatycznych charakteryzuje klimat Polski na podstawie danych liczbowych i map klimatycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje wpływ poszczególnych geograficznych czynników klimatotwórczych na klimat w Polsce charakteryzuje rodzaje wiatrów występujących w Polsce
7.	Bilans wodny Polski. Sieć rzeczna	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy bilansu wodnego na podstawie schematów wymienia najważniejsze elementy systemu rzecznoego Polski wymienia regiony narażone na częste powodzie wskazuje największe rzeki Polski na mapie ogólnogeograficznej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy sieci rzecznej Polski i wyjaśnia jej zróżnicowanie na podstawie map tematycznych charakteryzuje największe rzeki Polski na podstawie dostępnych źródeł omawia znaczenie gospodarcze polskich rzek 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje składowe bilansu wodnego Polski w roku hydrologicznym opisuje rozmieszczenie zlewnisk i dorzeczy na obszarze Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej omawia cechy reżimu polskich rzek 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach i gospodarcze skutki tego zjawiska wyjaśnia zmiany stanów wody oraz analizuje przyczyny i typy powodzi w Polsce

8.	Jeziora. Wody podziemne	<ul style="list-style-type: none"> wymienia obszary o największej koncentracji jezior na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia typy genetyczne jezior i podaje przykłady wymienia rodzaje wód podziemnych (w tym mineralnych) wskazuje miejsca występowania wód mineralnych na mapie tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia znaczenie przyrodnicze i gospodarcze jezior wymienia sztuczne zbiorniki znajdujące się w Polsce i wskazuje na mapie charakteryzuje wody podziemne w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje główne typy genetyczne jezior Polski na wybranych przykładach porównuje batymetrię jezior różnego typu przedstawia znaczenie sztucznych zbiorników wodnych omawia rozmieszczenie wód mineralnych i termalnych na podstawie map tematycznych Polski 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje rozmieszczenie i zasoby jezior w Polsce na podstawie map tematycznych i danych statystycznych analizuje przekrój przez basen artezyjski na przykładzie niecki warszawskiej
9.	Morze Bałtyckie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia największe wyspy Bałtyku i podaje ich przynależność państwową wymienia nazwy państw leżących nad Bałtykiem i wskazuje je na mapie wymienia przykłady flory i fauny Bałtyku 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy fizycznogeograficzne Morza Bałtyckiego podaje przyczyny niskiego zasolenia wód Bałtyku charakteryzuje florę i faunę Morza Bałtyckiego 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia genezę Morza Bałtyckiego charakteryzuje typy wybrzeży Morza Bałtyckiego 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje bilans wodny Morza Bałtyckiego analizuje zasolenie wód Morza Bałtyckiego
10.	Gleby w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne typy genetyczne gleb występujących w Polsce wskazuje na mapie rozmieszczenie głównych typów genetycznych gleb 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela główne typy genetyczne gleb występujących w Polsce analizuje rozmieszczenie głównych typów genetycznych gleb wymienia gleby strefowe i niestrefowe występujące w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia uwarunkowania powstawania gleb w Polsce charakteryzuje wybrane profile glebowe wyjaśnia występowanie gleb strefowych i niestrefowych w Polsce omawia strukturę bonitacyjną gleb w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych na proces powstawania gleb na obszarze Polski porównuje wartość użytkową gleb w różnych regionach Polski przedstawia stopień degradacji gleb w Polsce i sposoby ich ochrony
11.	Świat roślin i zwierząt w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienia typy lasów w Polsce charakteryzuje rozmieszczenie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia granice zasięgów występowania wybranych 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje główne zbiorowiska roślinne na obszarze Polski i 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny regionalnego zróżnicowania lesistości w Polsce przedstawia wpływ

		<p>lasów w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady gatunków roślin i zwierząt chronionych w Polsce 	<p>gatunków drzew na podstawie mapy tematycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje skład gatunkowy lasów w Polsce na podstawie wykresu charakteryzuje cechy świata roślinnego i zwierzęcego w Polsce 	<p>wyjaśnia uwarunkowania ich występowania</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje i znaczenie lasów w Polsce 	<p>przejęsności klimatycznej na zasięg występowania wybranych gatunków drzew oraz strukturę gatunkową lasów w Polsce</p>
12./13.					
14.	Podział administracyjny Polski	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie województwa i podaje ich nazwy wymienia stolice poszczególnych województw 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje podział administracyjny własnego województwa 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy podziału administracyjnego Polski na podstawie mapy administracyjnej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany podziału administracyjnego Polski po II wojnie światowej
15.	Liczba i rozmieszczenie ludności Polski	<ul style="list-style-type: none"> podaje czynniki wpływające na zmiany liczby ludności po zakończeniu II wojny światowej wymienia województwa o największym przyroście i największym spadku liczby ludności w ostatnich latach na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje czynniki decydujące o rozmieszczeniu ludności Polski przedstawia zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza wskaźnik dynamiki zmian liczby ludności Polski oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia wybranego województwa omawia zmiany tempa wzrostu liczby ludności Polski wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w rozmieszczeniu ludności Polski 	<ul style="list-style-type: none"> omawia regionalne zróżnicowanie zmian liczby ludności omawia przyczyny i konsekwencje zmian liczby ludności na podstawie danych statystycznych
16.	Struktura demograficzna ludności Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienia województwa charakteryzujące się najwyższym i najniższym współczynnikiem przyrostu naturalnego oraz najwyższym i najniższym współczynnikiem feminizacji na podstawie danych statystycznych wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przestrzenne zróżnicowanie przyrostu naturalnego na podstawie kartogramu wyjaśnia przyczyny niskiego współczynnika przyrostu naturalnego w miastach charakteryzuje strukturę ludności Polski wg wieku i 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wartość przyrostu naturalnego w Polsce w wybranych okresach na podstawie danych statystycznych omawia przyczyny zmian przyrostu naturalnego w Polsce w ostatnich latach oblicza wartość współczynnika 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny wyżu demograficznego w Polsce w latach 50. XX w. i jego skutki wyjaśnia zmiany kształtu piramidy wieku i płci ludności Polski następujące wraz z rozwojem gospodarczym porównuje piramidę wieku i płci ludności Polski w danym roku z piramidami wieku i płci ludności innych państw

		przyczyny starzenia się polskiego społeczeństwa	płci na podstawie danych statystycznych	przyrostu naturalnego i współczynnika feminizacji	
17.	Migracje wewnętrzne i zagraniczne Polaków	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny migracji wewnętrznych i zagranicznych Polaków • wymienia kraje, do których emigruje obecnie największa liczba Polaków • podaje przykłady obszarów o dodatnim i ujemnym saldzie migracji wewnętrznych na podstawie map zamieszczonych w podręczniku 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje regionalne zróżnicowanie salda migracji wewnętrznych w ostatnich latach na podstawie mapy • określa kierunki współczesnych migracji wewnętrznych i zagranicznych Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje cechy i kierunki współczesnych migracji wewnętrznych Polaków • oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego • opisuje rozmieszczenie i liczebność Polonii na świecie na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia uwarunkowania oraz konsekwencje wewnętrznych i zagranicznych migracji Polaków • analizuje okresowe zmiany salda migracji zagranicznych i wewnętrznych • wyjaśnia przyczyny zmian salda migracji wewnętrznych i zagranicznych
18.	Struktura narodowościowa i wyznaniowa w Polsce. Grupy etniczne	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia mniejszości narodowe i etniczne w Polsce • wskazuje rozmieszczenie mniejszości narodowych i etnicznych na mapie • wymienia religie wyznawane w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega różnice między mniejszością narodową, mniejszością etniczną i grupą etniczną • charakteryzuje wybraną grupę etniczną w Polsce na podstawie dostępnych źródeł • omawia rozmieszczenie grup etnicznych w Polsce na podstawie mapy tematycznej • omawia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia przedstawicieli poszczególnych wyznań na terenie Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje strukturę narodowościową i wyznaniową ludności Polski na podstawie danych statystycznych • omawia najważniejsze cechy kulturowe grup etnicznych w Polsce na podstawie dostępnych źródeł • opisuje główne grupy wyznaniowe w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia kulturowe aspekty zróżnicowania religijnego
19.	Struktura zatrudnienia i problem bezrobocia w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki wpływające na aktywność zawodową ludności w Polsce • wymienia grupy ekonomiczne ludności w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia aktywność zawodową ludności Polski na podstawie danych statystycznych • charakteryzuje strukturę bezrobocia w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zmiany w strukturze zatrudnienia ludności Polski od 1990 r. • oblicza współczynnik aktywności 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia uwarunkowania i konsekwencje zróżnicowania struktury zatrudnienia w Polsce • przedstawia przyczyny i konsekwencje bezrobocia w Polsce

				zawodowej i współczynnik bezrobocia w Polsce <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje regionalne zróżnicowanie rynku pracy w Polsce 	
20.	Stan zdrowia ludności Polski	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najczęstsze schorzenia przewlekłe dotykające Polaków • wymienia czynniki wpływające na stan zdrowia ludności Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny zróżnicowania stanu zdrowia ludności Polski • przedstawia główne przyczyny zgonów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia czynniki różnicujące długość życia kobiet i mężczyzn w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia najczęstsze schorzenia przewlekłe i wykazuje ich zróżnicowanie regionalne • ocenia skutki zróżnicowania stanu zdrowia ludności Polski
21.	Sieć osadnicza w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy sieci osadniczej • wymienia funkcje miast • wskazuje największe miasta Polski na mapie • wymienia główne typy genetyczne kształtów wsi 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje największe miasta w Polsce i ich rozmieszczenie • charakteryzuje strukturę funkcjonalną miast • omawia czynniki wpływające na rozwój osadnictwa wiejskiego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cechy sieci osadniczej i jej rozwój w Polsce • omawia układy przestrzenne polskich miast na podstawie fotografii • omawia główne typy genetyczne kształtów wsi w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia tendencje zmian układu sieci osadniczej w Polsce • omawia hierarchię jednostek osadniczych w Polsce
22.	Urbanizacja w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zmiany liczby ludności miast wg województw na podstawie mapy tematycznej • przedstawia typy aglomeracji w Polsce i podaje ich przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przebieg procesów urbanizacyjnych w Polsce • wyjaśnia przyczyny deglomeracji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce i jego przyczyny • wyjaśnia uwarunkowania współczesnych procesów urbanizacyjnych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ procesów urbanizacyjnych na zmiany sieci osadniczej • wyjaśnia, na czym polega proces reurbanizacji i podaje jego przykłady w Polsce • ocenia skutki procesów urbanizacyjnych w Polsce • wyjaśnia przyczyny zmian procesów urbanizacyjnych
23.	Preferencje wyborcze Polaków. Organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne opcje polityczne w kraju • wymienia organizacje pozarządowe w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady obszarów o najwyższym poparciu dla głównych opcji politycznych w Polsce na podstawie mapy • podaje cechy 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zróżnicowanie frekwencji wyborczej w Polsce • omawia zasady działalności organizacji pozarządowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia czynniki wpływające na preferencje wyborcze Polaków • analizuje regionalne zróżnicowanie preferencji wyborczych w Polsce

			organizacji pozarządowych w Polsce		
24.	Bogactwo kulturowe Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienia obiekty kultury materialnej oraz obiekty z Listy światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje pomniki historii Polski opisuje polskie obiekty znajdujące się na Liście światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie obiektów kultury materialnej w przeszłości i w czasach współczesnych w wybranym województwie omawia najciekawsze obiekty kultury materialnej w swoim województwie 	<ul style="list-style-type: none"> omawia dziedzictwo kulturowe różnych grup narodowościowych, etnicznych i religijnych w Polsce przedstawia potencjał kulturowy i naukowy Polski
25./26.					
27.	Czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki rozwoju rolnictwa wymienia typy rolnictwa wymienia regiony rolnicze w Polsce i wskazuje je na mapie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa w wybranych regionach kraju charakteryzuje główne regiony rolnicze w Polsce na podstawie map tematycznych i danych statystycznych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zróżnicowania poziomu rolnictwa w Polsce i jego konsekwencje 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ wybranych czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozwój rolnictwa w Polsce na podstawie map tematycznych
28.	Produkcja roślinna w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne obszary uprawy roślin w Polsce na podstawie map tematycznych przedstawia produkcję zbóż w Polsce na podstawie wykresu 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje strukturę upraw w Polsce charakteryzuje rozmieszczenie upraw oraz wielkość produkcji głównych ziemiopłodów w Polsce na podstawie map tematycznych i danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia wielkość produkcji rolnej Polski na tle wybranych krajów świata na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przestrzenną strukturę upraw w Polsce i jej zmiany na podstawie map tematycznych i danych statystycznych
29.	Chów zwierząt w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce i określa kierunki ich chowu wymienia czynniki lokalizacji chowu wybranych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rozmieszczenie i wielkość pogłowia głównych zwierząt gospodarskich w kraju na podstawie map tematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia uwarunkowania chowu zwierząt w Polsce przedstawia przyczyny zmian w pogłowie wybranych zwierząt gospodarskich w 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje wielkość produkcji zwierzęcej w Polsce na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych

		zwierząt gospodarskich		Polsce w ostatnich latach	
30.	Integracja polskiego rolnictwa z rolnictwem UE	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne problemy polskiego rolnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> omawia bariery ograniczające rozwój polskiego rolnictwa wymienia korzyści, które daje polskiemu rolnictwu członkostwo naszego kraju w UE 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zmiany strukturalne w polskim rolnictwie, które zaszły po wstąpieniu naszego kraju do UE 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia stan polskiego rolnictwa na tle pozostałych krajów UE
31.	Rybacktwo	<ul style="list-style-type: none"> wymienia akweny będące łowiskami dla polskiego rybactwa morskiego wymienia porty morskie i rybackie polskiego wybrzeża na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia stan floty rybackiej w Polsce opisuje zmiany w wielkości połowów w Polsce w ostatnich latach na podstawie wykresu 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia stan i perspektywy rozwoju polskiego rybactwa omawia znaczenie rybactwa śródlądowego dla gospodarki wybranego regionu 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wielkość i strukturę połowów w Polsce w ostatnich latach na podstawie danych statystycznych

SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ EDUKACYJNYCH UCZNIÓW.

I okres					
Sprawdzian z ludności Polski W=3	Poprawa sprawdzianu z ludności Polski W=4	Kartkówka z rolnictwa W=2	Zadanie dodatkowe W=4	Zadanie domowe W=2	Odp/akt W=1
Ocena obowiązkowa		Ocena obowiązkowa		Ocena obowiązkowa	

II okres					
Sprawdzian z przemysłu Polski W=3	Poprawa sprawdzianu z przemysłu Polski W=4	Kartkówka z gleb Polski W=2	Zadanie dodatkowe W=4	Zadanie domowe W=2	Odp/akt W=1
Ocena obowiązkowa		Ocena obowiązkowa		Ocena obowiązkowa	